

Ljudevit V. v brezimnem pismu, ki ga je meseca septembra 1880 odposlal nadsodnijskemu načelniku v Gradci, okrajnega sodnika K.—ča v Senožecah obdolževal v §. 104. kaz. zak. imenovanega hudodelstva jemanja darov v uradnih zadevah. Po tem pismu jemlje sodnik K.—č darove; kdor hoče dobiti dobro razsodbo, dobil jo bode, če mu prinese jagnje, ali kozliča. Določeno dejanje se v pismu ni trdilo. Obdolženje zavoljo jemanja darov pri uradnih zadevah pa bi samo pod tem pogojem bilo hudodelstvo. Brezimna objava pri nadsodnijskem načelniku pa bi tudi tedaj, če bi se obdolženje ne bilo takoj kot krivično izkazalo, ne bila prouzročevala uradnega preiskovanja zavoljo hudodelstva proti okrajnemu sodniku in to za tega delj ne, ker v pismu ni imenovano konkretno dejanje, ker se sodnik ni obdolževal določenega hudobnega čina, in ker se je samo s plošnimi obdolženji napadala čast njegova.

Ljudevit V. bi se bil smel zavoljo tega pisma preganjati samo po določilih o razžaljenji časti. K postopanju proti njemu po §. 493. kaz. zak. pa tudi ni bila dana priložnost, ker ni ravno pogoja v členu V. zakona od 17. decembra 1862, št. 8. drž. zak. imenovanega.

Ker se v dejanji obsojenega niso mogli dobiti znaki hudodelstva obrekovanja, moralo se je ničnosti pritožbi, oprti na §. 281. št. 10. kaz. proc. red., ustreči — — —

Beseda o stroških „politične eksekucije“.

Vprašanje, imajo li stroški tako imenovane „politične eksekucije“ za izterjanje davkov pri razdelitvah kupila eksekutivno prodanih zemljišč s triletnim zastanim davkom in s stroški realne eksekucije jednako prednost, ni, oziraje se na novejšo odločbo najvišjega sodišča, še nikakor rešeno.

Davkarije in finančna prokuratura oglašajo dosledno pri takih razdelitvah med drugim tudi imenovane stroške in zadnji čas je izdalo finančno ministerstvo tudi ukaz od 12. julija 1881, št. 4690, v katerem se davkarijam strogo zapoveduje, da imajo te stroške pri vsaki razdelitvi kupila eksekutivno prodanih zemljišč oglasiti in zanje terjati jednako prednost, kakor za davek sam, in če bi

sodnije te prednosti ne priznale, v vsakem slučaju nemudoma poročati omenjenemu ministerstvu.

Finančna prokuratura in davkarije se pri takih oglasitvah sklicujejo na neko novejšo odločbo najvišjega sodišča od 10. decembra 1879, št. 13554 (Gerichtszeitung št. 84, pro 1880), v katerem slučaju je to sodišče v resnici zavrglo jednako glaseča se odloka prve in druge instance in oglašene stroške politične eksekucije prisodilo iz kupila na tistem mestu, kakor davek sam. Utemeljilo pa je najvišje sodišče to svojo odločbo z ozirom na dvorna sklepa od 16. septembra 1825, št. 2132, in od 4. novembra 1831, št. 2533, just. zbir. zakonov, katera velevata, da gre davku na zemljišči, od katerega se ima plačati, postavno zastavno pravo in da ima ta davek prednost pred vsemi drugimi na zemljišči ležečimi terjatvami; dalje z ozirom na §. 16. obč. zemlj. zakona, po katerem se mora ista prednost priznati tudi dotičnim eksekucijskim stroškom, ker ni v zakonu nobene določbe, katera bi pri izterjanji davkov naraslim stroškom politične eksekucije odrekla taisto zastavno pravo, oziroma prednost, katero uživa po postavi dolg sam; in slednjič z ozirom na to, da so oglašeni eksekucijski stroški narasli pri izterjanji še ne tri leta zastanega davka.

Tej odločbi najvišjega sodišča pripisujejo dotični finančni uradi toliko večjo veljavo, ker je najvišje sodišče jednako se glaseča odloka nižjih instanc zavrglo, kar je pa po dvorn. sklepu od 15. februarja 1833, št. 2593, just. zb. zak. le tedaj mogoče, če so bili ti odloki zarad formalnosti ničevi, ali pa očitvidno krivični in nepostavni.

Sklepa se torej, da je najvišje sodišče, ker je ta odloka spremenilo in ker se na ničevnostne uzroke nikdo ni skliceval, videlo v njih očitvidno krivico in nepostavnost, to je, da gre stroškom politične eksekucije „ipsa lege“ tista prednost, kakor davku. S tem bi bilo torej vprašanje končno rešeno.

Da pa temu ni tako, sledi iz tega, da je ravno isto najvišje sodišče izvenredni revizijski rekurz c. kr. finančne prokurature za Kranjsko zoper jednako glaseča se odloka okrajne sodnije bistriške in višje deželne sodnije graške, kateri sodniji pri razdelitvi oglašanih stroškov politične eksekucije nista prisodili, vsled odločbe ddo. 17. januarja 1882, št. 295, odbilo s samo opombo, da v tem slučaju

ne vidi pogojev dvorn. sklepa od 15. februarja 1833, št. 2593, zb. just. zakonov, to je, da ne vidi v odlokih spodnjih instanc ne ničevosti, ne očitne krivice ali nepostavnosti.

Vender so bili tudi v tem slučaju ravno tako stroški politične eksekucije oglašeni, ki so narasli pri izterjanji ne več ko tri leta zastanega davka.

Vidi se torej iz tega, da stavljeno vprašanje še nikakor ni rešeno, in da izgubi prvo navedena odločba najvišjega sodišča, katera že tako po §. 12. obč. drž. zak za druge slučaje nima nobene postavne moči, svojo splošno veljavo, ker jej poznejše odločbe naravnost nasprotujejo.

Rešiti pa se bode dalo to vprašanje le z ozirom na §. 16. občn. zemlj. zakona, kateri velí, da zastavno pravo, pridobljeno za terjatev, velja, če ni posebnih določil, tudi za pravdne in eksekucijske stroške.

Po prej imenovanih dvornih sklepih je gotovo, da gre ne več ko tri leta zastanemu davku pri zemljišči, od katerega je ta davek plačati, postavno zastavno pravo in prednost pred vsemi drugimi terjatvami, in kar velja o pridobljenem zastavnem pravu pri dotičnem zemljišči, to mora veljati tudi o v postavi utemeljenem zastavnem pravu.

Po §. 16. občn. zemlj. zakona je torej za terjatev pridobljeno zastavno pravo z jednako prednostjo priznано tudi pravdnim in eksekucijskim stroškom, in res je, da gledé poslednjih ni posebno izrečeno, da samo stroškom zemljiščne ali realne eksekucije. Da pa to zastavno pravo velja le tem stroškom, je v duhu in namenu zemljiščnega zakona utemeljeno in težko, da bi hotel kdo na podlagi §. 16. zemlj. zak. trditi, da, če je kaka terjatev na zemljišči uknjižena, ima, ker imenovani §. govori sploh o pravnih in eksekucijskih stroških, pri tem zemljišči zastavno pravo za vse eksekucijske stroške, torej tudi tiste, ki so, ali bodo narasli na primer pri eksekuciji na premično blago dolžnikovo.

Kdor bi to trdil, pozabil bi jedno glavnih načel, na katerih so osnovane javne knjige in ž njimi „hipotekarno pravo“, to je v §. 14. obč. zemlj. zak. izrečeno načelo omejenja, ali „specijalizacije“ vsake hipoteke, ker bi potem, če bi vsi ti eksekucijski stroški imeli na zemljišči, kjer je terjatev sama uknjižena, jednako

zastavno pravo z njo, ne bila uknjižena terjatev s svojimi pripadki nikakor omejena in bi se s tem lahko očitvidna krivica godila poznejšim upnikom, kateri so ravnali v véri na javne knjige.

Ako vidi na primer nov upnik v zemljiščnih knjigah uknjiženo zastavno pravo za terjatev svojega prednika v znesku 100 gld. z obrestmi od gotovega dne naprej po 6°/_o, si lahko misli, da bodo, ako bo zaradi te terjatve nastala pravda, narasli tudi pravdni stroški in ako bi dolžnik ne hotel z lepo plačati, tudi eksekucijski stroški, ker bo moral upnik zastavljeno zemljišče eksekutivno prodati, ako bo hotel dobiti plačilo.

In ker po §. 16. občn. zemlj. zak. uživajo pravdni in eksekucijski stroški uknjižene terjatve, če to tudi ni posebej bilo izrečeno pri uknjiženji, z njo jednako zastavno pravo, zamore torej poznejšni upnik pri prvem pogledu v zemljiščne knjige vse te stroške že naprej kot mogoče videti in se potem ravnati. Nikakor pa on ne more preračuniti, ali tudi le misliti na stroške, ki so, ali bodo za isto uknjiženo terjatev znabiti narasli s tem, da upnik, predno prične eksekucijo na zemljišče, poskuša dobiti svoje plačilo iz posebej mu zarubljenega premičnega blaga, pri kateri eksekuciji lahko narastejo ogromni stroški, na primer, ako je bilo zarubljeno in znabiti že prodano blago, katero je potem kaka druga osoba izrekla za svojo last in v pravdi tudi zmagala.

Te in jednake stroške zahtevati potem iz kupila zemljišča, na katerem je terjatev uknjižena, bila bi očitno v škodo poznejšim upnikom, ki so v véri na javne knjige pridobili že svoje pravice, in namen javnih knjig, služiti realnim upnikom v gotovost, bil bi lahko iluzoričen.

Iz tega se mora torej sklepati, da gre v §. 16. občn. zemlj. zak. izrečeno zastavno pravo le tistim eksekucijskim stroškom, ki so narasli vsled eksekucije na zastavljeno zemljišče samo, ne pa vsled eksekucije na kake druge, za tisto terjatev zastavljene ali zarubljene reči.

Stroški eksekucije na premično blago se torej ne morejo prištevati med eksekucijske stroške, katerim gre po §. 16. občn. zemlj. zak. s terjatvo jednako zastavno pravo.

Kar velja pa za pridobljeno zastavno pravo, mora veljati tudi za zastavno pravo utemeljeno v postavi, in stroškom politične eksekucije za izterjanje davkov, kolikor so ti stroški narasli pri

eksekuciji na premično dolžnikovo blago, se torej ne more priznati zastavno pravo in prednost pri zemljišči, od katerega je bil plačati ta davk.

Pač se od strani finančnih uradov temu nasproti ugovarja, da so ti stroški le jeden del stroškov realne eksekucije, ker se po obstoječih naredbah realna eksekucija ne sme prej upeljati, kakor še le po brezuspešni politični eksekuciji. Dasiravno je poslednje resnica, vender se s tem zastavno pravo in prednost teh stroškov ne da postavno utemeljiti.

Ta naredba prvič nima splošne postavne moči in ukazuje samo dotičnim finančnim uradom, kako imajo postopati pri izterjanji davkov; namen nje pa je, dolžniku stroške realne eksekucije prihraniti, dokler ni poslednja neobhodno potrebna.

Vender pa ta naredba tabularnim upnikom nasproti ne more imeti nobene moči; ker §. 311. občn. sodn. reda in resolucija od 14. junija 1784, št. 306, lit. aa, dajeta upniku pravico voliti, iz katerega blaga dolžnikovega hoče dobiti plačilo na poti eksekucije. Te določbe so v splošni veljavi in finančnim uradom se mora ravno tako priznati pravica izvoliti, po kateri poti hočejo priti do plačila in to torej tudi precej na poti realne eksekucije.

Drugič pa je glede značaja teh stroškov politične eksekucije gotovo, da so deloma le denarna kazen; kajti po obstoječih naredbah teče dolžniku po vročenji plačilnega naloga, ako ne plača ob pravem času, skozi 14 dnij denarna kazen in sicer prvih sedem dnij po 5 kr., drugih sedem dnij pa po 10 kr. na dan. Ti globni zneski so potem navadno največji del političnih stroškov.

Te globe niso torej nobeni efektivni stroški in bilo bi toliko menj opravičeno, priznati jim zastavno pravo in prednost. Gledé takih glob oziroma stroškov je tudi najvišje sodišče z določbo od 26. prosinca 1881, št. 882 (Gerichtszeitung št. 14. pro 1881) izreklo, da se pri razdelitvi kupila iz zemljišča na take stroške ne more jemati ozir. Ta odločba je toliko večjega pomena, ker je bila zapisana v knjigo judikatov.

Rezultat pričujoče razprave je torej ta: da stroškom tako imenovane politične eksekucije pri izterjanju davkov in družih z davkom jednake pravice uživajočih dajatev, pri razdelitvi kupila eksekutivno prodanih zemljišč ne gre postavno zastavno pravo in prednost, kakor davku, če so ti stroški narasli pri eksekuciji na pre-

mično blago, ali pa če obstoje le iz prej navedene kazni v denarji. Pač pa bi se morala ta pravica priznati tistim stroškom politične eksekucije, ki so bili potrebni, da se je mogla eksekucija sploh upeljati, to so stroški plačilnega naloga in uročenja, namreč pot eksekutorja. Te stroške bi imele davkarije posebej zaznamenovati in ob enem v zapisnik stroškov realne eksekucije na prvo mesto postaviti, kateri bi se potem s temi vred oglasili pri razdelitvah kupila.

dr. K.

Črnogorska zakonodajstva.

(Spisal Aleks. Hudovernik.)

(Konec.)

Ta zakonik, kakor je malo obsežen, ozira se na vse potrebe Črnogorcev. On obsega kazensko pravo, privatno, mednarodno pravo in tudi nekak sodni red. Kazenskega prava je se ve da največ, kakor to zapazimo v vseh starejših zakonikih. Ta del nam pa se posebno priča, kako nraven je Črnogorski rod. Tu ne poznajo zločinov, ki so v modernih državah navadni. Tako n. pr. so v Črnogori zločini posilne nečistosti, krvosramnosti, usmrtenja telesnega ploda, rop, bigamija popolnoma nepoznati.

Da se zločini ne ponavljajo, kaznujejo se jako ostro. Umor kaznuje se s smrtjo. Tata, trikrat zaradi tatvine obtoženega, zadene smrt. Kdor ga pa zasači pri tatvini, sme ga brez vsakeršne odgovornosti ustreliti, vrh temu dobi pa še nagrado 20 tolarjev. Cerkveni tat pa se kaznuje takoj s smrtjo. Kako Črnogorci spoštujejo zakonsko zvestobo, razvidimo najbolje iz tega, da sme mož, ki je svojo ženo zasačil pri prešestvu, njo kakor tudi prešestnika takoj usmrtiti. Zakonsk mož, ki je naredil nosečo dekle ali vdovo, mora za izrejo otroka plačati 130 tolarjev kazni, mimo tega je še šest mesecev pri kruhu in vodi zaprt; samec pa plača le 130 tolarjev.

Ker so se morali Črnogorci toliko časa boriti za svojo svobodo, se ne moremo nikakor čuditi, da se izdajalec tako ostro kaznuje. Kako se kaznuje izdajalec, omenili smo že, ko smo govorili o Ivanu Črnojeviči. Izdajalec je po črnogorskem zakoniku tudi tisti